

Za Klause a Zemana, to byla svobodná diskuse... Vláda zapomněla, že jednou zase bude v opozici, varuje ústavní právník Koudelka

- CZ24 News | 13. května 2022

ČESKO: „Naštval-li Tomio Okamura vládu, dělá dobře opoziční práci,“ říká ústavní právník Zdeněk Koudelka o úterním incidentu, kdy ministři při projevu předsedy SPD demonstrativně opouštěli jednací sál sněmovny. Efekt byl podle něj opačný- gesto ministrů přitáhlo k jeho projevu pozornost veřejnosti.

Vláda v úterý večer demonstrativně opustila Sněmovnu při projevu Tomia Okamury a následně bylo pro nepřítomnost ministrů jednání uprostřed jeho projevu ukončeno. Není to zneužití sněmovního pravidla o povinné přítomnosti alespoň jednoho člena vlády, které mělo původně sloužit k opačnému účelu - zajištění přítomnosti vlády ve Sněmovně?

Máte pravdu. Toto pravidlo bylo nástrojem opozice, aby vláda či alespoň její člen sledoval, co si poslanci o vládní politice myslí a jak ji hodnotí. Nyní to využila vláda k tomu, aby jednání Sněmovny přerušila. Při projevu předsedy SPD Tomia Okamury se tak již stalo i při projednávání novely pandemického zákona. Pravidlo o účasti alespoň jednoho člena vlády nestanoví ústava ani zákon. Jde jen o usnesení Poslanecké sněmovny, ale tento postup se dlouhodobě dodržuje.

Nehrozí, že vláda se může sebrat a odejít, kdykoliv jí to nebude příjemné, a tím eliminovat jakoukoliv kritiku ze strany Sněmovny?

Vláda tuto zbraň nemůže opakovat často. Má totiž zájem na tom, aby Poslanecká sněmovna schvalovala vládní návrhy zákonů. Pokud jednání bude přerušovat často, přeruší vyjádření opozice, ale důsledkem bude i neprojednání vládních návrhů zákonů.

Opozice hovořila o puči exekutivy proti legislativě, od které přitom odvozuje svůj mandát. Není to podle vás přehnané?

Pod slovem puč si představuji násilné převzetí moci, zpravidla armádou. K tomu zde nedošlo. Je to jen projev toho, že vláda využívá svou většinu v Parlamentu. Je v demokracii normální, že opozice mluví tvrdě proti vládě, aby zaujala voliče. Kdo podporuje vládu, volí především hlavní stranu vládní koalice - ODS. Voliče, kteří s vládou nesouhlasí, se snaží opoziční strany získat a určitě je nezískají projevy, za které jim zatleskají vládní poslanci, ale nezaujmou opoziční voliče. Naštval-li Tomio Okamura vládu, dělá dobře opoziční práci.

Vládní koalice vzkazuje, že není povinna poslouchat, jak opoziční předák Okamura šíří nenávist. Vicepremiér Rakušan řekl, že ministři v tu chvíli poslechli své svědomí. Kde je hranice mezi „svědomím“ a ústavní odpovědností vlády poslancům?

Je běžné, že se vládě nelíbí, co říká opozice, a opozici se nelíbí, co říká vláda. Ostrá slovní výměna mezi opozicí a vládou v Poslanecké sněmovně není nic překvapivého. Pamatuji si ostrý protivládní projev Miloše Zemana jako vůdce opozice, kdy mluvil o spálené zemi. Velmi tím naštval tehdejšího premiéra Václava Klause. Samotná ústava chrání opoziční projevy poslanců, když prohlašuje, že za

projevy učiněné ve Sněmovně nemůže být poslanec ani senátor trestně stíhán. A to platí nejen v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, ale i v jiných státech.

Akci vláda nedomyslela. Pokud by na projev nereagovala tímto gestem, byl by to jeden z projevů, kdy lidé zpravidla poslanecké projevy neposlouchají. Vláda však svou reakcí na projev předsedy SPD Tomia Okamury přitáhla k jeho projevu pozornost. Lidé jej na internetu vyhledávají a sledují. Sami si dělají úsudek, zda měl pravdu Tomio Okamura, či vládní ministři. SPD posílila své postavení jako představitelka razantní opozice.

V souvislosti s projevem poslance Okamury zazněla slova o xenofobii, nenávisti, dokonce fašismu. To jsou dnes dost obávaná slova. Vzhledem k tomu, že už padly rozsudky, že svoboda slova není absolutní, můžeme se dočkat i toho, že poslanec bude popotahován za projevy v rámci své funkce? Dodejme, že třeba na Slovensku už bylo jednomu poslanci soudně zakázáno nazývat prezidentku Čaputovou americkou agentkou.

Cítím velké ohrožení i omezení svobody slova ve srovnání s dobou svobodomyslných 90. let 20. století a počátku tisíciletí za vlád Václava Klause či Miloše Zemana. V této době mohli lidé svobodně vyjadřovat své názory na letecký útok a bombardování jugoslávských měst letadly USA, Německa, Británie a dalších zemí i na válku v Iráku a další války ve světě. Byla svobodná veřejná diskuse, kdy někdo podporoval útok a jiný jej odsuzoval. Osobně jsem jako poslanec kritizoval útok na Jugoslávii i Irák jako akce bez souhlasu Rady bezpečnosti, a tedy v rozporu s mezinárodním právem. Nikdo mou svobodu projevu mocensky neomezoval, byť se i některým vládním činitelům nelíbilo, co říkám. Na rozdíl od svobodomyslných vlád Klause a Zemana žijeme v době, kdy je svoboda projevu znatelně omezována.

Ovšem i v autoritativních státech, které mají cenzuru, je respektována svoboda projevu opozičních poslanců. Právo opozice v Parlamentu svobodně mluvit odlišuje státy autoritativní od států totalitních. Pokud budou za projevy trestáni opoziční poslanci, nelze hovořit o demokratickém svobodomyslném státě.

Vládní koalice s pohodlnou sněmovní většinou přistupuje k opozici občas dost svérázně. Opakovaně byla rušena opoziční okénka, opoziční návrhy jsou přehlasovávány, a předsedkyně Sněmovny Markéta Pekarová Adamová dokonce jednomu opozičnímu poslanci vzkázala, že takoví jako on mají sedět a šoupat nohama. Předseda lidovců, vicepremiér Jurečka, opozici hrozil, že „budeme muset přistoupit k věcem, které změni způsob jednání této Sněmovny“. Překračují podle vás aktivity opozice demokratický standard do té míry, aby vláda musela uvažovat o omezení jejich práv?

Kouzlo demokratického parlamentarismu spočívá ve vládě na čas. Vše, co dnes vládní strany činí opozičním, jim mohou činit dnešní opoziční strany, až se stanou vládními a současná vládní koalice bude opozicí. V demokracii střídání vlád nastává vždy. Otázka je jen kdy. U nás je průměrná životnost vlád necelé dva roky. Takže všechna vládní omezení opozice časem dopadnou i na jejich současné strůjce.

Když už jsme zmínili předsedkyni Pekarovou Adamovou. Jak tato dáma podle vás zvládá náročnou ústavní funkci předsedkyně Sněmovny?

Politik je kritizován nebo chválen podle toho, zda hodnotitel je jeho politickým příznivcem. Relevantní zhodnocení provedou voliči ve volbách. V září 2022 jsou volby komunální i senátní. Přestože se netýkají Poslanecké sněmovny, voliči v nich mohou volit i podle toho, jak jsou spokojeni s prací stran ve vládě i Poslanecké sněmovně.

Nemáte pocit, že strany, které v minulosti v opozici také využívaly jednací řád velmi kreativně (třeba volbu nových radních ČT blokovali před volbami půl roku), teď opozici vytýkají totéž a zaštiťují se potřebou práce?

To je právě příklad změny opozičních stran ve vládní. Jen si vládní strany neuvědomují, že je jen otázkou času, kdy zase budou opoziční.

Máte pocit, že se Poslanecká sněmovna v obstrukcích a zneužívání práv nějak změnila od časů, kdy jste byl na přelomu tisíciletí poslancem vy?

Co mám zprávy, výrazně se zhoršilo prostředí. Když jsem byl poslancem, byl mezi vládními i opozičními poslanci běžný kolegiální život včetně společných večerů při moravském víně. Rozhodně se nepěstovalo žádné udavačství, to bylo naprosto nepřijatelné.

[ZDROJ](#)